

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

II. S. Benigni Vita Latina Auctore Iohanne Tinmuthensi

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A

D

II. S. BENIGNI VITA LATINA

AUCTORE IOHANNE TINMUTHENSI

E codice Musei Britannici Cotton. Tiberius E. I (= 1), collato codice bibl. Bodleianae Tanner 15 (= 2) et Nova Legenda Anglie typis edita a Winando de Worde, fol. 36. Cf. Comm. praev. num. 8-9.

De sancto Benigno episcopo et confessore.

Benignus, suadente Patricio, prope Glastoniam considit.

B

Fons eius precibus scaturit.

C

1. Sanctus enim Benignus, in regimine pontificali transactis feliciter in Hibernia annis multis, quadam nocte¹ soporatus per angelum admonetur patriam suam relinquere et, voluntaria peregrinatione suscepta, deserti secreta petere. Mari igitur prospere transito, Glastoniam veniens sanctum Patricium invenit, qui ei dixit: « Proficiscere, mi frater, baculo tuo contentus, et cum ad locum a Domino tibi² predestinatum ipso ducente perveneris, quocumque solo fixo baculo tuo ipsum virescere, florescere³ et frondescere videris, ibi tibi habitandum et habitaculum preparatum noveris. » Qui comitante quodam puero nomine Pincio profectus, per nemorosa et paludosa loca gradientes, ad quandam insulam (1) nomine Ferramere⁴ pervenerunt; et fixo ibi baculo, virescere frondes et flores producere cepit. Illis enim temporibus fluvius, quem nunc ibidem defluere cernimus, non tunc defluebat, sed diebus singulis penuriam aque nimiam vir Dei cum puero paciebatur. Et cum die quadam puer, aquam ei humeris de longe baiulans, in itinere dormiret, hostis malignus vasculum aufere abscessit. Evigilans puer et merens, protinus cum lachrymis in hanc vocem prorupit dicens: « Heus, » inquit, « tibi loquor, quicumque meum furatus es⁵ vasculum; en te per Deum celi adiuro, quem meus magister beatus⁶ Benignus adorat, in quem credit ac fideliter servit, ut illud michi festinanter restituas. » Nec mora, vas eius ulterris secum demon retinere nequivit, sed dicto citius restituit et cachinnando aufugit. Quod audiens sanctus Benignus, prostrato in terram toto corpore, cum precibus ad Deum devotas fudisset, angelus Domini, pennis fulgentibus alas habens flammeoque aspectu irradians, apparuit ei dicens: « Constans esto, serve Dei; exaudite sunt orationes tue. Mitte puerum tuum Pincium ad orientalem celle tue plagam, ubi terram baculo tuo percutiens, fontem perhennem abunde⁷ manare videbit. » Perrexit ergo puer ad locum a viro Dei designatum et, cum terram baculo percussisset, fons ingens statim erupit, a quo usque nunc magnum et latum fluvium⁸ crevisse videmus.

1. —¹ om. 2. —² l. t. a. D. 2. —³ f. v. 2. —⁴ Ferramen (?) 2. —⁵ f. e. m. 2. —⁶ (quem beatus) paene deleta 1. —⁷ abundare 1. —⁸ statim add. 2.
2. —¹ a. e. 2. —² (n. t.) om. 2. —³ homo add.

(1) Hanc haud procul Glastonia esse sitam ex iis quae mox dicentur perspicuum est; cf. Comm. praev. num. 84, ubi de inventionem reliquiarum et translatione Glastoniam. — (2) Inepte BARRING-GOULD and FISHER, *Lives of the British*

2. Vir Dei Benignus (2) solus in obscuro noctis silentio ad ecclesiam sancte Marie in Glastonia orandi gratia ire solebat. Cumque nocte quadam per pontem quem fecerat transiret, vidit quandam demonem turpissimum, aspectu terribilem, obviam sibi venientem. Ad quem sanctus propius accedens, hiis verbis eum alloquitur¹ dicens: « Quid, » inquit, « hic stas, cruenta bestia? Cui insidiaris? Cui hic expectando dampnum gestis inferre? » Cui demon ait: « Te hic expecto, edentule senex, te decipere cupio. » Ad quem sanctus: « Dominus, » inquit, « michi est adiutor; non timebo² quid faciat michi³ vel⁴ dicat malignus. » Et hec dicens, leva eum apprehendit manu et baculo, quem dextera gestabat, diutissime verberavit; et in quandam profundissimum puteum precipitavit; qui ultra non comparuit. Ex illo enim tempore usque in hodiernum diem nullus ad puteum illum ausus est accedere, quoniam fertur ibi fundum penitus non inveniri. Et⁵ ad Glastoniam pergens sanctus, facta ibi oratione solita, ad cellam rediit. Ieiuniis et orationibus assiduus vacans, supremam⁶ vite sue horam cotidie suspectam habuit. Cum⁷ igitur finem suum divinitus imminere cognovisset, vocatis discipulis suis, horam qua ab hoc seculo migraturus erat innotuit. Elevatis tandem in celum⁸ oculis, inter manus eorum⁹ felicem animam ad supernorum civium beatitudinem tertio nonas novembris emisit¹⁰.

3. Anno autem domini millesimo nonagesimo primo (3) elevatum est corpus eius sanctum de terra et ad Glastoniensem ecclesiam delatum. Illo vero die abbas, unum de ossibus sanctis arripens et signum crucis super populum cum eo faciens, nonnullos diversis languorum cruciatibus¹ vexatos sanitate recepta letari fecit, et ceci quidam atque contracti optatam salutem consecuti sunt. Et plurimi cerei in manibus populi a vento et turbine prius extincti per merita beati Benigni ipsa hora divinitus sunt accensi. Plurimi etiam colubros et diversa dolorum genera visceribus² habentes, palam vidente populo, evomuerunt. Tanta etenim curationis gratia in illo loco erat ostensa, ut vix debilis quisquam aut egrotus ad tumbam sancti veniens absque sanitate recepta discederet.

2. —⁴ om. 2. —⁵ sed 2. —⁶ supremam 1. —⁷ sum errore rubricatoris 2. —⁸ (e. t. i. c.) paene deleta 1. —⁹ illorum 2. —¹⁰ (emisit) paene del. 1.
3. —¹ (l. c.) langoribus 2. —² sic codd.

Saints, t. I, p. 205, edisserere volunt ea quae hic narrantur et censent ludos S. Benigno exhibitos a quopiam nebulone cui res in perniciem versa sit. — (3) De tempore quo haec acta sunt, cf. supra, p. 169, annot. 10.

Daemon vapulat.

Cf. Ps. 117, 6.

Benigni obitus.

Miracula in corporis translatione et postea patrata.

4.

*Monachi
cuiusdam
impie dicta
plectuntur.*

4. Frater quidam longa infirmitate decoctus a fratribus rogatur¹ ut sanctum Benignum pro salute sua exoraret; qui ita respondit: « Re enim² vera, sicut michi prodesse non valet, ita nec michi nocere³ potest. » Cumque sopori membra dedisset, apparuit ei sanctus Benignus, candidis vestibus ornatus, qui quasi indignans sic eum affatur: « Quid nunc tibi, » ait, « de Benigno servo Dei videtur, frater? Quid tibi de duobus credi⁴ potissimum sit, an cum⁵ sanctis in regno gaudet, vel cum impiis in penis torquetur? » Et cum ille⁶ respondere non auderet, comminando hoc intulit sanctus: « Cum secreta Dei iudicia humane fragilitatis ingenio comprehendi nequeant, cur michi derogasti? Quare me blasphemare voluisti? Ecce enim graviorem quam

hactenus passus es infirmitatem et molestiam D invitus sustinebis, eo quod verbis inanibus michi irridendo detraxisti. Ceteri quoque quos me in⁷ derisum habuisse cognosco, illum⁸ maxime qui dentem meum furto abstulit, nisi penitentiam agendo respuerint, penis cum impiis amaris se torqueri cognoscant. » Hiis dictis, alapam ingentem in faciem eius dedit. Et mox expergefactus a sompno, quem ante despererat tunc timere et venerari cepit; diris tamen correptus febribus per totum annum liberari nequivit. Quod cum per ordinem abbas et fratres audissent, dens a fratre receptus in locum suum restituitur, et laudes et gratie ab omnibus Deo et sancto eius referuntur (1).

*Dens
Benigni
surreptus
restituitur.*

4. —¹ rogatur corr., prius rogat (?) 1. —² et-enim 2. —³ non add. 2. —⁴ crede edit. —⁵ om.

2. —⁶ ita edit.; illi 1, 2. —⁷ om. edit. —⁸ sic codd.

(1) Unus codex Tiberius E. I refert orationem S. Benigni, in margine inferiore, prima manu: « Omnipotens sempiterna Deus, qui mirabiliter fulges in electis tuis, quos te habitatore glorificare voluisti, concede nobis quaesumus, beati Benigni ita depositionem venerari ut eius suffra <gan-

tibus meritis templum tuum mereamur fieri >. » Mutilus apographon nobis supplevit v. cl. T. R. Gambier Parry ex *The Sarum Missal*, ed. J. Wickham Legg, operam conferente eodem T. R. Gambier Parry (Oxford, 1916), p. 318, in festo S. Bertini abbatis.

DE S. PAPPO POST PRITEN

SAEC. VI

CONFESSORE IN CAMBRIA

*Memoria
S. Pappo
quo die
indicta.*

1. S. Pappo rex et confessor, cognomine Post Priten (1), id est latine columen, firmamentum, praesidium Pretaniae (2), memoratur V id. nov. tum in calendario Cambrensi, quod se descripsisse dicit Eduardus Williams, alias bardico nomine Iolo Morganwg, e codice manu scripto circiter annum 1500 (3); tum in calendariis quae praefixa sunt nonnullis fastis cynrice impressis saec. XVIII; tandem in Llyfr Plygain, qui bis editus est an. 1618 et 1633, et in opere Allwyd neu Agoriad Paradwys i'r Cymrv, quod in usum catholicorum cynrice scientium typis mandatum est Leodii an. 1670 (4).

2. E qua stirpe fuerit ostendunt antiquae genealogiae cynricae, quae si ad normam criticam editae fuissent (5), forsitan ad ipsa initia saeculi V nos satis tuto perducerent. Et re quidem vera de sanctis illis quorum Acta periere, si unquam scripta fuerunt, stemma plerumque nobis servatum est, quod haud scio an tota illorum historia sit. Nobis conandum est ut in tam opaca silva aliquid perspiciamus.

*Eius
prosapia,*

Primo igitur in cod. Musei Britannici Harleiano 3859, de quo iam diximus (6), traditur fuisse Pappo map Ceneu map Coyl Hen (7). In hoc eodem fonte atavi S. Pappo nominatim recensentur usque

*quam alii
aliunde
deduxerunt,*

(1) Nomen et cognomen ita scriptum invenimus in cod. Harl. 3859, exarato, si auctoribus nostris fides tribuenda est, circiter an. 1100. Hunc edidit post W. F. Skene vir cynrice scientissimus J. Loth, *Les Mabinogion*, ed. 2, t. II (Paris, 1913), p. 326-48. At recentiore aetate vix unquam scribitur nomen nisi Pabo; cognomen autem alii aliter exhibent: Prydain, Prydein, Prydyn, Bryd-, cet. Antiquiorem modum servare maluimus. — (2) Pretaniam dicimus, pro verbo Priten, ad similitudinem graeci nominis τὸν Πρετανικὸν νῆσον. Cf. d'ARBOIS DE JUBAINVILLE, *L'Île Prétanique*, in *Revue Celtique*, t. XIII (1892), p. 398-403; cui assenserunt vv. cl. Alfred HOLDER, *All-celtischer Sprachschatz*, t. I (Leipzig, 1893), col. 552, et nuper J. Loth in *Revue Celtique*, t. XXVI (1915-16), p. 123. Nostrum non est proprios fines regionis indicare cui praesidium fuisset Pappo rex; adeo incertum est, et qua aetate hoc cognomen nomini Pappo adiectum sit, et quo tempore verbum cynricum Priten usurpari coeptum sit non iam de universa Britannica insula, sed de illius tantum parte

boreali. Ceterum praeter Pappo regem, alii etiam fuerunt cognomine Post Priten insigniti. Adis Baring-Gould and Fisher, *The Lives of the British Saints*, t. I, p. 38, annot. 3, qui locos duos afferunt e poetis antiquis. Huic etiam simillimum est cognomen illud Post Cad Ynys Prydein, i.e. columen, firmamentum, praesidium insulae Pretanicae, quod legitur inter Triades insulae Pretanicae in Libro Rubro de Hergest. J. Loth, *Les Mabinogion*, t. c., p. 258 (ipsam editionem hic Bruxellis non habemus) et in *The Myvyrian Archaeology of Wales*, ed. altera, p. 407, col. 2, num. 71. At verba Post Cenedl (ibid., p. 400, col. 1 et 2, num. 4) interpretanda esse videntur potius « fons et origo generis seu gentis ». Haec ut ostendamus S. Pappo cognomen, quod in carminibus non est insolitum, sonitu potius quam sensu valere. — (3) Edw. Williams, *Iolo Manuscripts*, p. 152. — (4) Baring-Gould and Fisher, t. c., pp. 67, 68-69, 75; t. IV, p. 39. — (5) Quod opus qui perfecit indicesque plenos confecerit, is de cynrica hagiologia meritis erit optime. — (6) Vid. supra annot. 1. — (7) J. Loth, ad